

dr hab. Błażej Goliński

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna w Krakowie Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 13 września 2019r., zlecenie podjęte na podstawie art.179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669) art. 14 ust. 2 pkt. 2 oraz art. 20 ust. 5 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2016r., poz. 882, z późn. zm.)

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 10 września 2019r. w sprawie:

- wyznaczenia recenzentów

Pismo informujące o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej Pani Joanny Gutowskiej pod tytułem „*Twórczość wiolonczelowa Kaiji Saariaho jako przykład nowych jakości dźwiękowo-ekspresywnych*” zostało sygnowane datą 13 września 2019 r. i podpisem Dziekana Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie dra hab. Mariusza Sielskiego.

Do pisma dołączona została następująca dokumentacja:

- kserokopia protokołu Komisji Skrutacyjnej z dn. 15. Grudnia 2016 r. dotyczącego głosowania nad wszczęciem przewodu doktorskiego mgr Joanny Gutowskiej
- kserokopia protokołu Komisji Skrutacyjnej z dn. 10 września 2019 r. dotyczącego głosowania nad wyznaczeniem mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej mgr Joanny Gutowskiej

- kserokopie list obecności Członków Rady Wydziału z dnia 15 grudnia 2016 r. oraz z dnia 10 września 2019 r.
- lista pracowników Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie od których przyjęto pisemne oświadczenie o zaliczeniu do minimum kadrowego w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej: Instrumentalistyka
- dokumentacja do otwarcia przewodu doktorskiego
- aneks do dokumentacji zawierający spis i dokumentację działalności artystycznej kandydatki w latach 2017-2019
- jeden egzemplarz pracy doktorskiej

Złożona przez Kandydatkę, mgr Joannę Gutowską, praca doktorska oraz dokumentacja dorobku w pełni odpowiadają wymaganiom ustawy z dn. 14.03.2003 roku art. 16 i 17 ust. 1 i 2 tekst jednolity (Dz. U. nr 65. poz. 595, wraz ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 roku) oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15.01.2004 roku § 11 ust. 1-4 w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i habilitacyjnych oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, tekst jednolity (Dz. U. nr 15, poz. 128, wraz ze zmianami Dz. U. nr 252, poz. 2124, Dz. U. nr 153 poz. 1094).

Według protokołu Komisji Skrutacyjnej, powołanej do obliczenia wyniku głosowania w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej: instrumentalistyka dla mgr Joanny Gutowskiej z dnia 15 grudnia 2016 – liczba uprawnionych członków Rady wynosi 28 osób. Obecnych na głosowaniu było 16 uprawnionych członków Rady. Oddano 15 głosów ważnych: 15 za wszczęciem przewodu doktorskiego. Głosów przeciwnych i wstrzymujących brak. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

W wyniku głosowania w sprawie wyznaczenia mojej osoby na recenzenta przewodu doktorskiego z dnia 10. Września 2019 roku, przy uprawnionych do głosowania 28 członkach Rady, a obecnych 22 uprawnionych, wniosek został przyjęty jednogłośnie (22 osoby za przyjęciem mojej kandydatury). Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam iż w świetle obowiązującej ustawy, Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej Pani mgr Joanny Gutowskiej.

Dane o kandydatce

Pani mgr Joanna Gutowska swą muzyczną edukację rozpoczęła w PSM I st. im Grażyny Bacewicz w Jaworznie, kontynuowała ją w POSM II st. im Fryderyka Chopina w Krakowie w klasie mgr Renaty Żrałki-Gąsiorek. Następnie podjęła studia muzyczne na Akademii Muzycznej w Krakowie w klasach wiolonczeli dra Adama Klocka (2010-2013) oraz prof. Zdzisława Łapińskiego (2013-2015). Uczelnię tę ukończyła w roku 2015 z wyróżnieniem. W latach 2016-2018 studiowała w Royal Academy of Music Londón w klasie wiolonczeli prof. Christopha Richtera. Ten etap edukacji również został przez Kandydatkę ukończony z wyróżnieniem.

Wiedzę swoją uzupełniała podczas kusów mistrzowskich z m.in. takimi pedagogami jak: Steven Isserlis, Colin Carr, Anssi Karttunen, Wen-Sing Yang, Mario Brunello, Hannah Roberts, Guy Johnston, Mats Lindstrom, Wolfgang Aichinger, Peter Buck, Kazimierz Michalik, Tomasz Strahl, Stanisław Firlej, Rafał Kwiatkowski, Roberto Trainini, Aleksander Gebert, Ulf Tischbirek, Mothen Zeuthen, Piotr Szumieł, Julian Tryczyński, Michael Flaksmann, Jelena Ocic, Jeroen Reuling, Julius Berger. Jako stypendystka programu Erasmus w Staatliche Hochschule fur Musik und Darstellende Kunst Stuttgart, oraz podczas International Summer Academy – University of Music and Performing Arts Vienna, kształciła się pod okiem takich pedagogów jak prof. Claudio Bohorquez oraz Csaba Onczay.

Joanna Gutowska jest bez wątpienia osobą bardzo aktywną. Choć jej dorobek artystyczny nie podlega ocenie, należy zauważyć dość dużą częstotliwość jej występów, szczególnie w okresie ostatnich trzech lat. Na uwagę zasługuje również fakt iż często w jej repertuarze tak solowym jak kameralnym, pojawiają się kompozycje polskie. Niewątpliwie przyczynia się to do promocji muzyki polskiej za granicą, gdzie Kandydatka regularnie koncertuje.

Dużą część jej dorobku stanowią koncerty kameralne. Zdecydowana większość to występy z Bukolika Piano Trio oraz z pianistą Mateuszem Rettnerem. Joanna Gutowska współpracowała również z Kwartetem smyczkowym Airis a także orkiestrą kameralną Archetti. Niestety jedynie sporadycznie występowała jako solistka z towarzyszeniem orkiestry, jednak z załączonej dokumentacji wnioskuję iż Kandydatka jest osobą bardzo ambitną. Wierzę zatem że w przyszłości i taka aktywność będzie się w jej działalności pojawiać nieco częściej.

Kandydka ma również doświadczenia pedagogiczne. W latach 2015-2016 związana była ze Szkołą Muzyczną I i II st. im. B. Rutkowskiego w Krakowie, w latach 2016-2018 z Fireworks Music School, Chiltern Music Academy, Kings College London, Royal Academy of Music (Junior Academy) oraz Akademia Muzyczna w Krakowie.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Joanny Gutowskiej pod tytułem „*Twórczość wiolonczelowa Kaiji Saariaho jako przykład nowych jakości dźwiękowo-ekspresyjnych*” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD i opisu dzieła. Nagranie obejmuje prezentację następujących utworów:

- *Petals*
- *Spins and Spells*
- *Mirrors*
- *Neiges*
- *Sept Papillons*
- *Light and Matter*

Wykonawcy: Anat Nazarathy – flet, Joanna Gutowska, Anna Armatys-Borelli, Francisco Espana Arjona, Aleksandra Lignar, Patrycja Noszka, Paweł Czarackiew, Monika Wursten, Karlin Bartels – wiolonczele, Laura Custodio Sabas – skrzypce, Anna Szałucka – fortepian.

Realizatorzy: Kamil Madoń, Mateusz Kobiątka, Andrew Denyer.

Dzieło artystyczne

Nagrany materiał przekonuje z pewnością iż mamy w przypadku mgr Joanny Gutowskiej do czynienia z wykonawstwem wiolonczelowym wysokiej próby. Kompozycje Kaiji Saariaho nie należą do łatwych. Są intensywne w wyrazie, nasycone wieloma efektami brzmieniowymi, których realizacja często wymaga umiejętności niedostępnych dla klasycznie wykształconego wiolonczelisty. Niewątpliwie jednak konieczna do ich odtworzenia jest duża biegłość we władaniu instrumentem, a Kandydatka z całą pewnością takową posiada. Wraz z pozostałymi wykonawcami Joanna Gutowska zarejestrowała wyżej wymienione utwory w sposób czytelny i wydaje się, zgodny z intencjami kompozytorki. Nieco niedosytu można mieć jedynie po wysłuchaniu cyklu *Neiges* na 8 wiolonczel. Z pewnością nie przez zarzuty do poszczególnych wykonawców, jednak w całości zespół brzmi nieco zbyt ciężko i masywnie. W niektórych fragmentach magia muzyki Saariaho, pewna jej przeźroczystość, wydaje się umykać, niestety wraz z założeniami programowymi utworu. Szczególnie słychać to w części II *Etoile de neige*.

Po wysłuchaniu tej rejestracji stwierdzam iż mgr Joanna Gutowska to wiolonczelistka o silnej osobowości artystycznej, dysponująca imponującym warsztatem i prezentująca dojrzałą wizję wykonywanej muzyki.

Opis dzieła artystycznego

Praca naukowa jest obszerna i bardzo interesująca. Autorka opisuje tak sylwetkę kompozytorki, jak i jej utwory wiolonczelowe, analizując je przy tym wnikliwie. Nie brak również bardzo osobistych spostrzeżeń, świadczących o silnym związku emocjonalnym na linii dzieło – wykonawca, co przywodzi na myśl iż zainteresowanie tymi utworami trwa w przypadku Kandydatki od dłuższego już czasu.

Praca składa się z trzech rozdziałów poprzedzonych wstępem, które wraz z podsumowaniem stanowią spójną, właściwie skonstruowaną całość. Ważnym uzupełnieniem treści są liczne przykłady nutowe oraz cytaty wypowiedzi Saariaho i Anssi Karttunena. Ten ostatni to wieloletni przyjaciel kompozytorki,

wiolonczelista, świadek powstawania wielu utworów wiolonczelowych, jak również wykonawca prawykonań większości z nich.

Rozdział I nosi tytuł „*Kaija Saariaho – Kompozytorka*” i opisuje sylwetkę Kaiji Saariaho, drogę jej rozwoju twórczego, język muzyczny i styl kompozytorski. Tę rozbudowaną biografię kompozytorki charakteryzuje trafny dobór faktów z jej życia, mających istotny wpływ na twórczość. Autorka opisuje w tym rozdziale również najważniejsze spośród utworów instrumentalnych Saariaho.

Rozdział II zatytułowany „*Wiolonczela w twórczości Kaiji Saariaho*”, skupia się na kompozycjach przeznaczonych na wiolonczelę, tak solowych jak i kameralnych. Analizowane dzieła to: *Petals* na wiolonczelę i elektronikę, *Spins and Spells* na wiolonczelę solo, *Mirrors* na wiolonczelę i flet, *Neiges* na 8 wiolonczel, *Sept Pappilons* na wiolonczelę solo oraz *Light and Matter* na fortepian, skrzypce i wiolonczelę. Autorka dość wnikliwie zajmuje się każdym z dzieł, analizując je pod względem zastosowanych technik wykonawczych, kompozytorskich i wyrazowych. Całość dopełniona jest licznymi przykładami nutowymi oraz cytatami z notatek i wypowiedzi kompozytorki na temat owych utworów. Analiza, poczynawszy od pozamuzycznych inspiracji kompozytorki a skończywszy na aspektach technicznych wykonania, daje czytelnikowi dużą wiedzę o kompozycjach wiolonczelowych Kaiji Saariaho. Czyta się ten rozdział z dużą przyjemnością.

Rozdział III - „*Zagadnienie jakości dźwiękowo-ekspresywnych*”, charakteryzuje język muzyczny jakim się posługuje Saariaho, jak również opisuje proces twórczy, poczynawszy od wizji a skończywszy na realizacji. W tym rozdziale autorka objaśnia również w jaki sposób wykonawca-wiolonczelista może przygotować się do realizacji efektów brzmieniowych, charakterystycznych dla utworów kompozytorki.

Opis dzieła artystycznego oceniam wysoko. Język jakim posługuje się Kandydatka jest bogaty, bibliografia obszerna a drobne skazy na poziomie edycji tekstu nie są na tyle znaczące, by rzutować na ogólny obraz. Treść stanowi ważne źródło wiedzy dla każdego, kto chciałby studiować dzieła opisane przez autorkę.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym i jego opisem stwierdzam że Kandydatka wykazała się zarówno wiedzą teoretyczną jak i dużymi umiejętnościami do samodzielnej pracy artystycznej. W wyniku badań Doktorantki możemy lepiej poznać twórczość wiolonczelową Kaiji Saariaho, a praca stanowi ważny element służący propagowaniu twórczości tej kompozytorki. Na tym moim zdaniem polega wpływ tej pracy na rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Kandydatkę.

Niniejszym stwierdzam, że dzieło artystyczne wraz z osiągnięciami Kandydatki, spełniają wymagania art. 16 ustawy z dnia 2003 roku (z późniejszymi zmianami). **Pracę doktorską Pani mgr Joanny Gutowskiej przyjmuje.**

dr hab. Błażej Goliński

